

зберегти взаємоповагу, навіть якщо виникла напружена ситуація. У дружніх відносинах етикет також включає вміння проявляти вдячність – навіть за маленькі добрі вчинки. Така вдячність не лише робить стосунки приємнішими, але й поглиблює довіру між друзями, додаючи дружбі глибини.

Важливим аспектом дружби є етична відповідальність перед другом. Це означає, що кожен учасник стосунків повинен бути готовий нести відповідальність за свої слова та дії, адже вони впливають на почуття та емоційний стан іншої людини. Наприклад, якщо друг просить нас про допомогу або підтримку, важливо відповісти на його прохання або принаймні чесно пояснити, якщо немає можливості допомогти. Відповідальність також проявляється у тому, щоб поважати таємниці друга, не розголошувати їх, що є частиною етичної довіри.

Етична відповідальність також включає вміння об'єктивно оцінювати ситуацію. Якщо друг робить помилку, наша задача – не лише підтримати його, але й допомогти йому виправити ситуацію. Це може вимагати від нас готовності висловити конструктивну критику, але зробити це тактовно і з розумінням. Завдяки цьому дружба стає взаємним розвитком, де кожен з друзів допомагає іншому досягати нових етичних висот.

Отже підсумовуючи все вище сказане дружба сприяє духовному та моральному розвитку людини, будуючи її вміння цінувати інших. Через взаємну підтримку та довіру ми вчимося справжній етиці – розумінню, що доброта й уважність до ближнього не лише роблять нас кращими, а й приносять радість та задоволення в наше життя.

До питання духовного світу людини у творчій спадщини Григорія Сковороди

Тетяна СИЧ, здобувач освіти

*Науковий керівник тез – Ольга ГАПЛІВСЬКА, ст. викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні ми спробуємо розкрити деякі питання творчості великого митця, філософа, мандрівника – Григорія Савича Сковороди.

Погляди Г. Сковороди формувалися під впливом античної філософської культури, особливо епікуреїзму та стоїцизму, символічної думки неоплатоників, філософії періоду Київської Русі, та, звичайно, безпосередній його вчителів у Києво-Могилянській академії – Ф. Прокоповича та Г. Кониського. Але ще більшою мірою вони відобразили особливості особистості Г. Сковороди, унікальність його дару мандрівного філософа. Жага до свободи, як зробити людину щасливою, на що спиратися у своєму житті, що є оточуючий нас світ – ось далеко не всі питання які розкриваються в його творчій діяльності.

Григорій Савич Сковороди був дуже освіченою людиною. Світогляд Г. Сковороди має чітко орієнтований пантеїстичний характер – він розуміє Бога

не як верховну всемогутню сутність поза природою, миром та людиною, а як сенс смислів, що скрізь – у природі, людині, світі. Основними положеннями філософії Г. Сковороди є ідеї про дві натури та три світи. Три світи – макрокосм (природа), мікрокосм (людина) та «світ символів» (духовний світ символів Біблії) – уявляють себе в «двох обличчях»: видимій натурі, зовнішнім, не справжнім, буттям і невидимим чином – істинним можливості людського розуму. Він вважав, що джерелом пізнання духовної сутності речей є саме Біблія. Стверджуючи думку, що істинним Богом є природа, закон всього суцього, що має голос істини, Г. Сковорода пише: «Бог, природа і Мінерва є те саме». Недарма Сковорода казав: «Щоб пізнати Бога, треба пізнати себе...». Майже усі свої діалоги та трактати він присвятив роз'ясненню «Святого письма». Він вважав, що людина, пізнаючи себе та навколишній світ, самостверджується, розвиває свої природні схильності, здібності, обирає свій шлях і, як бджола, «сродною» працею досягає своєї мети та у цьому знаходить своє щастя, виконує своє земне призначення. З його концепцією «сродності» пов'язаний принцип «нерівної рівності». У діалозі «Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу» Сковорода ілюструє ідею символічного зображення Бога як «фонтану рівної нерівності». Він писав: «Ллються з різних трубок різні токи у різні сосуди, що навколо фонтана знаходяться. Меншій посуд менше має, але в тому рівен більшому, що наповнений доверху». У кожній людині своя доля і вияв Бога у кожній людині теж різний. Григорій Сковорода вважав, що через індивідуально неповторний зв'язок із Богом кожна людина відрізняється від інших за своєю внутрішньою природою. Увесь свій життєвий шлях віддав пізнанню себе, як людини в цілому, спираючись на Біблію.

Тож у центрі філософських пошуків Г. Сковороди – проблема духовного світу людини, її природи та призначення, сенсу життя та щастя.

Творча спадщина великого філософа була і буде невичерпним джерелом мудрості та життєдайної наснаги для українського та інших народів на дуже довгі віки.

Я вважаю, що Григорій Сковорода – український митець, мислитель, сучасний, як ніколи, але...

Але чи готові ми зараз, у часи бурхливого технічного прогресу, коли світ заповнили роботи та різноманітні гаджети, мислити, філософствувати, щоб пізнати себе та віднайти своє призначення, своє місце у Всесвіті?

Література

1. Горський В.С. Історія української філософії: курс лекцій. – К.: Наукова думка, 1997. – 287 с.
2. Григорій Сковорода Вибрані твори: В 2 т. - К., 1972.
3. Книга: Філософія за ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, ІСМВ та Харківський колегіум.
<http://www.nbu.gov.ua/node/6037>